

Eindverslag Inwonersraad Armoedeverlichting

september 2024

Inwonersraad Armoedeverlichting

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
2. Inwonersraad	7
3. Verloop van de sessies	8
4. Algemene uitkomsten	11
5. Ideevorming	12
6. Conclusies & aanbevelingen	15

Opdrachtgever
Gemeente Rijswijk

Contactpersonen
Lola Boyall
Jort van Hoogstraaten

Organisatie
Welzijn Rijswijk

Projectleider Welzijn Rijswijk
Ricardo Marchetti
ricardo.marchetti@welzijn-rijswijk.nl
06 – 364 58 678

“Armoede, en zeker wanneer je deze langdurig hebt ondervonden, vormt je blik op de wereld.

Willen we tot oplossingen komen voor deze hardnekkige problematiek is mee onderzoeken, meepraten en meebeslissen door mensen met ervaringskennis cruciaal.”

*– Tim 'S Jongers,
Armoede uitgelegd aan mensen met geld 2024*

1. Inleiding

Gemeente Rijswijk vindt het belangrijk dat de ideeën van inwoners een plaats krijgen in beleidsplannen die de toekomst van de stad mede bepalen. Om deze ‘geluiden’ op te halen heeft de gemeente Welzijn Rijswijk verzocht om een klankbordgroep op te richten op het gebied van armoedeproblematiek.

De opdracht van deze klankbordgroep (met als naam Inwonersraad Armoedeverlichting) was om te komen tot ideeën die bijdragen aan armoedebestrijding. De groep – bestaande uit 8 leden – is de afgelopen maanden diverse keren bij elkaar gekomen en zijn in gezamenlijkheid tot een veelvoud van ideeën gekomen. Tenminste één van deze ideeën zal in de vorm van een pilot worden uitgevoerd.

Dit verslag biedt inzicht in de samenstelling van de Inwonersraad, het proces van de afgelopen maanden, bevindingen, ideeën en aanbevelingen.

2. Inwonersraad

De leden van de inwonersraad vormen met elkaar de denktank. In verschillende sessies zijn zij middels discussie, het uitwisselen van ervaringen en het beantwoorden van stellingen tot de uiteindelijke ideeënlust gekomen.

Samenstelling inwonersraad

Bij de start van het project is vastgesteld dat de inwonersraad uit maximaal 12 personen (9 inwoners, 3 organisaties) zou mogen bestaan. De inwonersraad bestaat uiteindelijk uit een groep van 8 deelnemers, waaronder 7 inwoners en een vertegenwoordiger van een maatschappelijke organisatie. De raad is tijdens het project begeleid door een sociaal werker Geldzaken en projectleider van Welzijn Rijswijk.

Bij de werving van inwoners is gekeken naar voldoende diversiteit van de groep (o.a. verschillende financiële achtergronden en levensfasen). Een aantal leden zijn aangedragen, door de gemeente, de organisatie Schuldhulpmaatjes en door het jongerenwerk van Welzijn Rijswijk. Kenmerkend aan een groot deel van de leden is dat zij niet alleen ervaringsdeskundige zijn op het gebied van armoede maar inmiddels ook eigen initiatieven hebben (bijvoorbeeld het beheren van een online weggeefhoek of kledingruil-initiatief). Daarmee zijn deze inwoners ook in staat het geluid van een grotere groep te vertegenwoordigen. Eén van de deelnemers is na de eerste bijeenkomst niet meer op komen dagen, ook niet na meermaals contact te hebben gezocht. Omdat pas na de derde sessie bekend werd dat deze deelnemer definitief niet meer terug zou komen is er geen vervanging gezocht.

Naast de inhoudelijke rol van Welzijn Rijswijk is ook een vertegenwoordiger van Schuldhulpmaatje Rijswijk onderdeel van de inwonersraad.

Toetsing bij een bredere achterban

Hoewel de inwonersraad bestaat uit brede vertegenwoordiging vanuit de Rijswijkse samenleving, gaat het in absolute getallen om 'slechts' 7 inwoners. Daarom zijn de verschillende stellingen (en ander huiswerkmateriaal) en ideeën telkens getoetst bij een bredere achterban. Hiervoor is gebruik gemaakt van het netwerk van Welzijn Rijswijk. In totaal zijn tientallen inwoners geraadpleegd door middel van vragenlijsten.

Nieuwe naam klankbordgroep

Daar waar in de voorbereiding van het traject nog gesproken werd over een 'klankbordgroep', bleek deze naam al snel onjuist. Een klankbordgroep reageert en geeft over het algemeen advies op voorstellen terwijl deze groep juist aan de basis staat van nieuwe ideeën. Daarom is de klankbordgroep tijdens het traject omgedoopt tot de 'Inwonersraad voor Armoedeverlichting'.

Beloning

De leden van de inwonersraad hebben na elke sessie een waardering ontvangen voor hun inspanningen in de vorm van een VVV-cadeaubon ter waarde van € 35,- per sessie. Tijdens de eerste bijeenkomst is gezamenlijk bepaald dat de VVV-cadeaubon het meest gewenst was. Voor de maatschappelijke organisatie wordt een passende vorm van waardering in overleg besproken.

Daarnaast werd tijdens de verschillende sessies gezorgd voor koffie, thee, frisdrank en andere versnaperingen. Het project zal worden afgesloten met een feestelijke bijeenkomst, waarbij dit eindverslag aan de gemeente Rijswijk wordt overhandigd. Na afloop van deze sessie zal iedereen samen uit eten gaan om de afronding van het traject te vieren.

3. Verloop van de sessies

In de periode vanaf maart is de Inwonersraad Armoedeverlichting in totaal voor 5 sessies bij elkaar gekomen. De sessies zijn gehouden in de gezamenlijke ruimte van Welzijn Rijswijk in het Huis van de stad en duurde telkens tussen de anderhalf á twee uur. Ter voorbereiding op de sessies ontvingen de leden huiswerk. Dit huiswerk bestond onder andere uit vragenlijsten over eigen ervaringen, stellingen over armoede en de vraag om ideeën te bedenken. Het huiswerk vormde – samen met de input van de bredere achterban – telkens de input voor de gezamenlijke sessie.

Onderwerpen per sessie

De volgende onderdelen zijn tijdens de sessies aan bod gekomen:

28 maart – Kennismakingsbijeenkomst

Algemene introductie van het traject en tijd om elkaar beter te leren kennen. Doel van de sessie is het creëren van een veilige sfeer, onderling vertrouwen en commitment.

18 april – 13 stellingen over armoede

De stellingen zijn tijdens de bijeenkomst op 28 maart uitgedeeld. De stellingen gaan met name de eigen ervaringen met armoede, gevoel daarbij en zelfredzaamheid. Doel is om de leden beter te leren kennen en elkaars idee en gevoel over armoede te verkennen.

7 mei – Waar lopen mensen met weinig geld tegenaan? Welke oplossingen heb je zelf gevonden om je situatie te verbeteren?

Deze sessie gaat dieper in op de praktische kant van armoede: waar loopt iemand tegenaan? Maar ook: wat kan je nog wel doen? Aan de hand van persoonlijke voorbeelden uit de raad. Doel is om de verschillende kanten van armoede te belichten en eerste ideeën te verkennen met elkaar.

30 mei – Ideeënfase

Ter voorbereiding op deze sessie hebben alle leden zelf ideeën bedacht op de vragen:

- Als je een groot geldbedrag mag besteden aan armoede, waar besteed je dit dan aan?
- En als er geen geld beschikbaar is, hoe zou je armoede dan aanpakken?

Tijdens de sessie hebben de leden de ideeën gepresenteerd aan elkaar en zijn de ideeën verder verrijkt.

20 juni – Discussie over ideeën

De laatste sessie uit de reeks van 5 ging dieper in op de ontstane ideeën. In koppels is er aan de hand van een puntensysteem gestemd op de beste ideeën. Deze ideeën zijn in de zomer ook getoetst bij een bredere achterban.

De sessies worden afgesloten met een feestelijke afsluiting waarin het eindverslag wordt overhandigd aan wethouder Gijs van Malsen.

4. Algemene uitkomsten

Tijdens de sessies met de Inwonersraad en gesprekken met de bredere achterban zijn een aantal zaken opgevallen die – los van de ideeën – de moeite waard zijn om te delen. In zijn algemeenheid valt te zeggen dat armoede niet alleen een feitelijk gebrek aan geld (absolute armoede) is, maar vooral ook een gevoel is dat gestuurd wordt door opvoeding, mentaliteit, vooroordelingen, eigen ervaringen en aanpassingsvermogen. Daar waar de één zich arm voelt als hij niet de nieuwste Nikes kan kopen voor zijn kinderen, voelt de ander zich pas arm als hij dagelijks brood zonder beleg eet omdat hij geen geld heeft voor een warme maaltijd. Dit verschil kwam ook duidelijk naar voren in gesprek met de Inwonersraad.

Hoe dan ook, zorgt – een gevoel van – armoede wel voor chronische stress, psychosociale problemen en/of opvoedproblemen (aldus het RIVM). Het is daarom belangrijk om niet alleen te kijken naar het verhelpen van armoede in directe zin, maar ook naar de andere leefgebieden (o.a. zingeving, sociale relaties, werk & activiteiten) te blijven kijken.

De opvallendheden:

- De plekken waar je om hulp kan vragen/hulp kan krijgen zijn beperkt en/of niet genoeg bekend;
- Inwoners voelen soms willekeur bij de gemeentelijke loketten en zich aangetast in hun onafhankelijkheid. Daarom houden sommige inwoners zich afzijdig na eerdere negatieve ervaringen. Hierdoor vragen zij niet meer aan waar zij recht op hebben;
- Er is een veelvoud van inkomensondersteunende regelingen om te voorkomen dat inwoners onder de armoedegrens komen. Deze zijn lang niet altijd voor iedereen toegankelijk (te ingewikkeld om aan te vragen), waardoor de kans bestaat dat inwoners door het ontbreken van deze regelingen wél onder de armoedegrens komen.

- Er is een mate van wantrouwen naar de (lokale) overheid. Regelingen worden soms niet aangevraagd wegens de papieren die aangeleverd moeten worden, angst om terug te moeten betalen of angst om afgewezen en teleurgesteld te worden.
- Een laag inkomen betekent ook: niet genoeg geld hebben voor verjaardagscadeautjes, meegaan met uitjes (sociale uitsluiting). Maar ook, minder te besteden aan persoonlijke verzorging of gezondheid.
- Minimaregelingen hanteren strakke inkomensgrenzen. Hierdoor kan het voorkomen dat bijvoorbeeld een alleenstaande moeder die WAO en (op papier) kinderalimentatie ontvangt daardoor buiten alle regelingen valt.
- Er is in Rijswijk een ontzettend groot informeel netwerk op het gebied van armoedebestrijding. Deze netwerken bevinden zich veelal onder de radar terwijl dit netwerk juist een belangrijke rol kan spelen bij het in beeld krijgen van kwetsbare inwoners. Er zijn diverse Facebookpagina's zoals de Weggeefhoek, de Weggeefwinkel, Weggeefkastjes, maar ook andere vormen van geven en ruilen. Inwoners hoeven geen verantwoording af te leggen en voelen zich in deze netwerken gehoord.
- Armoede betekent ook gedwongen keuzes moeten maken: goedkoop vs. duurkoop (6 paar sneakers bij de Van Haren tegenover 1 goed paar Nike sneakers. Uiteindelijk is Nike soms goedkoper)
- Het gevoel zelf geen keuzes meer te kunnen maken (verlaagd gevoel van eigenwaarde)
- Constante angst voor onverwachte en/of hoge uitgaven: Als er 1 uitgave misgaat heeft dat een gigantisch domino-effect voor de overige financiën. En daarmee het dagelijks leven.
- Inwoners die onder de armoedegrens leveren ervaren soms sociaal isolement. "Uiteindelijk vragen vrienden je niet meer mee als je telkens 'nee' moet zeggen."
- Vervoersarmoede: De kosten voor het openbaar vervoer liggen erg hoog waardoor inwoners beperkt worden in mobiliteit. Terwijl het vervoer juist ook een sleutel kan zijn naar een betere toekomst (bijvoorbeeld een baan in Zoetermeer).

5. Ideevorming

De hoofdtaak van de Inwonersraad

Armoedeverlichting is om te komen met oplossingen die helpen bij het bestrijden en/of voorkomen van armoede. De bedachte ideeën worden door gemeente Rijswijk en Welzijn Rijswijk besproken. Tenminste één van de ideeën zal vervolgens tot concept worden uitgewerkt, waarna het idee in pilotvorm zal worden uitgetoetst.

Om het creatieve proces zo min mogelijk te belemmeren is voor en tijdens de sessies niet met de Inwonersraad gedeeld dat er daadwerkelijk budget beschikbaar is om de pilot daadwerkelijk tot uitvoer te brengen. Daarom zijn er ideeën in 2 categorieën bedacht: Ideeën waarbij budget beschikbaar is en ideeën waarbij geen/beperkt budget beschikbaar is.

Longlist ideeën

We beginnen met het delen van de longlist aan ideeën die bedacht zijn. Vervolgens is er tijdens het stemmen een selectie (shortlist) gemaakt van de beste ideeën die ook in pilotvorm uit te voeren zijn. Bij conclusies en aanbevelingen wordt vervolgens een keuze gemaakt in de hierna te nemen stappen.

Oplossingsrichtingen waarbij geen/beperkt budget benodigd is:

- Een intensieve samenwerking tussen kringloop en bijzondere bijstand voor inboedel en witgoed. Zo heeft een inwoner niet alleen sneller de benodigde spullen, het draagt ook bij aan een stukje duurzaamheid.
- De activiteiten en regelingen van de Ooievaarspas beter bekend maken via maatschappelijke organisaties, scholen en sportverenigingen. Het is lang niet altijd bekend dat ook de Haagse activiteiten en regelingen beschikbaar zijn voor Rijswijkse Ooievaarspashouders, zoals gratis OV binnen Den Haag.

- Een communicatiecampagne gericht op AOW-ers, ze bewust maken van de beschikbare (minima-)regelingen en ze helpen met de aanvraag, zowel op papier als digitaal)
- Op vaste en gecoördineerde manier gebruikmaken van de in de diverse wijken aanwezige locaties zoals bijvoorbeeld kerken, sportverenigingen en scholen. Daar bijvoorbeeld een rommelmarkt of ruilmiddag organiseren, om de onderlinge sociale cohesie te versterken. Ook aanwezigheid van maatschappelijke organisaties, zoals open spreekuur Formulierenhulp van Welzijn Rijswijk
- Inwoners stimuleren elkaar een handje te helpen met het aanleggen en moestuinen in de verschillende buurten zodat er wel eten is.

Oplossingen waarbij budget wél beschikbaar is:

- De 'bewijslast' voor aanvragen minimaregelingen (WAO/WAJONG/WIA) omdraaien (Dit zijn uw gegevens, klopt dit nog?) óf slechts het eenmalig aanleveren van bewijsstukken (in plaats van jaarlijks). Jaarlijks een check door gemeente en bij geen wijziging wordt regeling automatisch verlengd (nu ieder jaar opnieuw aanvragen).
- Meer maatwerk bieden in financieel kwetsbare situaties
Bijvoorbeeld bij een ouder met een aankomende scheiding (uitstel van betaling, voorschieten van regelingen waar de ouder ná de scheiding daadwerkelijk recht op heeft.)
- Minimaregelingen toegankelijker maken voor een breder publiek
Bijvoorbeeld: Kinderalimentatie bij toetsingsinkomsten maar voor max. 50% mee laten tellen, zodat alleenstaande ouders hier voordeel van hebben. Ook omdat alimentatie altijd wordt meegerekend, maar lang niet altijd uitbetaald wordt door ex-partner.
- Minimaregelingen zoals kwijtschelding gemeentebelastingen en/of Ooievaarspas uitbreiden met inkomensschijven (tot bijvoorbeeld max. 170% van Wettelijk Sociaal Minimum). Eventueel met een 'glijdende schaal': hoe meer inkomen, des te minder kwijtschelding of hogere eigen bijdrage voor de Ooievaarspas. Dit kan een effectieve inkomensondersteuning zijn voor met name middeninkomens en AOW-ers met eventueel een klein pensioen.

- Het eenmalig overnemen van relatief kleine schulden in ruil voor een 'x-periode' vrijwilligerswerk via Rijswijk Doet. Daarnaast minima de ruimte geven om een kleine vergoeding (netto vrijwilligersvergoeding) bij te verdienen via vrijwilligerswerk via Rijswijk Doet. Het vrijwilligerswerk vormt niet alleen de spreekwoordelijke stok achter de deur, maar kan ook in positieve zin bijdragen aan zingeving en het (her)opbouwen van zelfvertrouwen.
- Zorgen voor één vaste locatie van informele initiatieven en vrijblijvend professioneel advies en ondersteuning
- Ooievaarspas uitbreiden met OV-budget en ontspanningsactiviteiten zoals bijvoorbeeld een uurtje bowlen.
- Zeer goede en toegankelijke informatievoorziening (online en offline) met alle formele dienstverlening, regelingen en informele initiatieven op een rij: waar vind je hulp? Waar is de kringloopwinkel? Waar kan ik kleding krijgen/ruilen? Welke gratis activiteiten zijn er? Met daarbij passende communicatiecampagnes.
- Als alternatief voor de Ooievaarspas: een sociale creditcard met daarop een puntensysteem. Elk punt heeft een waarde en is te besteden aan voorzieningen en activiteiten die nu beschikbaar zijn op de Ooievaarspas. De creditcard is ook weer op te laden door het doen van vrijwilligerswerk, het weggeven van kleding etc.

Shortlist ideeën

Idee 1: Meer maatwerk bieden in financieel kwetsbare situaties

- Doel: Schulden voorkomen en/of verminderen door regelingen naar voren te halen/betalingen naar achteren te plaatsen. Sociaal maatschappelijke ondersteuning bieden bij life events
- Plan van aanpak:
 - Werkgroep samenstellen met gemeente, sociaal werker Geldzaken (Welzijn Rijswijk). Bepalen meestvoorkomende 'kwetsbare situaties'
 - Met deze werkgroep pilotvorm vaststellen: keuze situaties, duur
 - Start uitvoering pilot: Q4 samenkomst per direct mogelijk

Idee 2: Minimaregelingen uitbreiden met inkomensschijven

- Doel: laag- en middeninkomens directe financiële ondersteuning bieden
- Plan van aanpak:
 - Werkgroep samenstellen met gemeente, sociaal werker Geldzaken (Welzijn Rijswijk) en enkele leden uit Inwonersraad om te brainstormen over welke regelingen
 - Met deze werkgroep pilotvorm vaststellen: bijv. duur, welke doelgroep
 - Start uitvoering pilot: Q4 samenkomst werkgroep, start uitvoer 2025

Idee 3: 'Vrijwilligerswerk in ruil voor overnemen kleine schulden/Kleine vergoeding via vrijwilligersvergoeding buiten toetsingsinkomen laten'

- Doel: (her)opbouwen van zelfvertrouwen, financiële 'lucht' en opbouwen sociaal netwerk. Vergroten van kans op betaalde baan
- Plan van aanpak:
 - Werkgroep samenstellen met gemeente, sociaal werker Geldzaken (Welzijn Rijswijk), consulent Rijswijk Doet om mogelijkheden te bespreken
 - Start uitvoering pilot: Q4 samenkomst werkgroep, start uitvoer 2025

Idee 4: 'Het zichtbaar maken van het informele netwerk (via weggeef- & ruilmiddagen en online/offline zichtbaarheid)'

- Doel: Het al bestaande netwerk beter zichtbaar maken om financieel kwetsbare inwoners op een laagdrempelige manier te helpen.
- Plan van aanpak:
 - Het organiseren van 2 weggeef- & ruilmiddagen voor inwoners. In de wijkcentra van Welzijn Rijswijk, Wijkcentrum Te Werve en Wijkcentrum Stervoorde.
 - Inwoners kunnen tijdens deze middagen spullen meenemen voor een ander en spullen overnemen.
 - Daarnaast zijn er kraampjes voor informele initiatieven, zoals Krijg de Kleertjes en de Weggeefwinkel.
 - Ook maatschappelijke organisaties zijn aanwezig om buurtbewoners te woord te staan en om eventueel een afspraak te maken.
 - We willen een aantal leden van de Inwonersraad benaderen om te helpen bij de organisatie van de weggeef- & ruilmiddagen.
 - Start uitvoering pilot: Q4 2024 organiseren eerste weggeef- & ruilmiddag

Idee 5: 'Minimaregelingen toegankelijker maken voor een breder publiek'

- Doel: laag- en middeninkomens directe financiële ondersteuning bieden
- Plan van aanpak:
 - Werkgroep samenstellen met gemeente, sociaal werker Geldzaken (Welzijn Rijswijk) en enkele leden uit Inwonersraad om te brainstormen over welke regelingen
 - Met deze werkgroep pilotvorm vaststellen: bijv. duur, welke doelgroep
 - Start uitvoering pilot: Q4 samenkomst werkgroep, start uitvoer 2025

In het volgende hoofdstuk volgen aanbevelingen voor het vervolg en de keuze voor de inzet van de pilot(s).

6. Conclusie & aanbevelingen

De input uit de Inwonersraad Armoede- verlichting en die van de achterban leert onder andere dat er in de gemeente Rijswijk veel hulp, advies en ondersteuning – formeel én informeel – te vinden is maar dat er nog inwoners zijn die ondanks alles (net) buiten de boot vallen of deze hulp niet weten te vinden. In de ideefase zie je daarom ook een aantal ideeën die gericht zijn op het verruimen van bestaande regelingen of het specifieker onder de aandacht brengen van hetgeen al bestaat.

De shortlist aan ideeën is gekozen door de leden van de Inwonersraad en getoetst bij de achterban. Ook is er bij de ideeën telkens gekeken naar de criteria 'duurzaam inzetbaar', 'innovatief' en 'in pilotvorm uitvoerbaar'.

Advies & keuze voor de pilot

Op basis van de stemmen van de Inwonersraad en de achterban én de toetsingscriteria is naar voren gekomen om één van de ideeën in pilotvorm uit te voeren. Daarnaast adviseert de Inwonersraad om een tweetal andere ideerichtingen verder te verkennen en mee te nemen in toekomstig beleid.

Keuze voor de pilot

'Het zichtbaar maken van het informele netwerk via weggeef- & ruilmiddagen.'

- Het organiseren van 2 weggeef- & ruilmiddagen voor inwoners. In de wijkcentra van Welzijn Rijswijk, Wijkcentrum Te Werve en Wijkcentrum Stervoorde.
- Inwoners kunnen tijdens deze middagen spullen meenemen voor een ander en spullen overnemen.
- Daarnaast zijn er kraampjes voor informele initiatieven, zoals Krijg de Kleertjes en de Weggeefwinkel.
- Ook maatschappelijke organisaties zijn aanwezig om buurtbewoners te woord te staan en om eventueel een afspraak te maken.
- We willen een aantal leden van de Inwonersraad benaderen om te helpen bij de organisatie van de weggeef- & ruilmiddagen.

Verkenning overige ideeën

Daarbij gaat het om 2 hoofdlijnen:

Aanpassen van bestaande regelingen (combinatie van ideeën)

- Idee 1: Meer maatwerk bieden in financieel kwetsbare situaties
- Idee 2: Minimaregelingen uitbreiden met inkomensschijven
- Idee 5: 'Minimaregelingen toegankelijker maken voor een breder publiek'

Vrijwilligerswerk

- Idee 3: 'Vrijwilligerswerk in ruil voor overnemen kleine schulden/Kleine vergoeding via vrijwilligersvergoeding buiten toetsingsinkomen laten'

Contact

 070 - 757 92 00

 info@welzijn-rijswijk.nl

 www.welzijn-rijswijk.nl

Wijkcentrum Stervoorde
Dr. H.J. van Mooklaan 1
2286 BA Rijswijk

